

ВІСНИК ЦЕНТРУ®

Україна потребує нової освітньої політики

Головне завдання держави в галузі вищої освіти – забезпечити потреби суспільства у кваліфікованих кадрах. В Україні, незважаючи на численність навчальних закладів, ситуація з підготовкою кадрів залишається складною. Вищі навчальні заклади (ВНЗ) відстають від запитів вітчизняного ринку праці, готуючи фахівців, потрібних кілька років тому, а не нині. Недавно міністр праці та соціальної політики Михайло Папів сказав: якщо держава не приділятиме належної уваги оплаті праці та соціальній політиці, найближчими роками країну очікує дефіцит кваліфікованої робочої сили. На думку директора МЦПД Володимира Нікітіна, головна проблема вищої освіти – відсутність адекватної освітньої політики та механізмів її реалізації

У січні 2007 року благодійний фонд "Розвиток України" компанії "Систем капітал менеджмент" опублікував матеріали круглого столу "Якість підготовки професійних кадрів для ринку праці України". У заході, який відбувся 29 листопада 2006 року, взяли участь більш як 70 професіоналів у галузі підготовки професійних кадрів, представники об'єднань працевдавців, громадських, а також провідних експертних і дослідницьких організацій. У круглому столі брав участь і директор МЦПД Володимир Нікітін, який виклав погляд Центру на проблеми вищої освіти в Україні.

Якісна освіта забезпечується швидкою реакцією на зміни ринку праці

Зараз в Україні відбувається перехід від радянської закритої системи освіти до відкритої, конкурентоспроможної. Нині ключовий критерій успішності вищого навчального закладу – успіх на ринку освітніх послуг. Сучасна освіта – це відповідність швидким змінам на ринку праці. Наявність диплома про вищу освіту є кончною умовою, але не достатньою для кар'єри. Щоб бути успішним, працівнику потрібно постійно підтверджувати свою компетенцію та набувати нових знань.

До постійної трансформації ринку робочих місць потрібно бути готовим. Як до цього пристосовуються на Заході? До академічного ядра вищого навчального закладу додають освітні структури, які формують нові компетенції для нових спеціальностей. Ці структури працюють не на основі передачі знань, а на основі тренінгів, проєктів та імітаційних ігор.

На жаль, державні стандарти вищих навчальних закладів у тому вигляді, які ми маємо нині, перешкоджають появі нових форм підготовки до ринку. Українські реалії базуються на стандартах індустріальної доби, які акцентують увагу на самих продуктах, а не на процедурах отримання продуктів (постіндустріальна доба).

Наша система освіти розрахована на вирішення соціальних завдань, тоді як західні навчальні заклади акцентують увагу на завданнях розвитку та глобальних викликах. Це передусім стосується змісту гуманітарної освіти, яка, хоч як це дивно нині, має забезпечувати безпеку країни. В Україні немає достатньої кількості проєктувальників, аналітиків.

Автономність: університети відповідають за подальшу долю своїх випускників

Болонський процес, до якого долучилася й Україна, безумовно, позитивно впливає на документообіг і забезпечення мобільності випускників. Проте приєднання України до Болонського процесу у формі кредитів і модульної організації навчання не забезпечить цілісності освітньої траєкторії і не може зробити навчальний заклад самостійним гравцем на ринку освітніх послуг.

Тільки автономний ВНЗ може гнучко реагувати на зміни ринку. Проте наші навчальні заклади не готові стати автономними, передусім взяти відповідальність за випускників. У кого з наших "вузів" є відповідні стратегії, фінансове управління, маркетингові служби, рекрутинг – власне те, що

Тим часом...

- 9–10 лютого в Лондоні директор програм політичного аналізу та безпеки МЦПД Віктор Чумак брав участь у конференції "Протидія тероризму силами неформальних мереж". Конференцію організували Академія оборони Великої Британії та Королівський коледж Лондона. Головна мета заходу – пошук можливих способів протидії тероризму. Учасники конференції дійшли висновку, що альтернативним способом протидії тероризму може стати створення ланок неформальних об'єднань.

потрібно для того, аби він був справді автономним?

Масова вища освіта в тих масштабах, що зараз реалізується в Україні, не є благом для суспільства, а навпаки знижує рівень освіти. Наразі в Україні існують прогалини в підготовці фахівців середньої ланки, і завдання держави – заповнити їх.

Якою повинна бути освітня політика? Відповідь на це запитання урядовці, аналітики, науковці повинні шукати разом. Однозначно, що ідеологія і практика багатоступеневої кінцевої системи освіти не повинна виключати принципу "освіта упродовж усього життя". Паралельно з навчальною інфраструктурою повинні бути сформовані інші: рекрутингова, інформаційна, тьюторська, фінансова. ■

МЦПД постійно допомагає уряду і освітянам розвивати спроможність до розроблення і втілення освітньої та наукової політики, створення узгодженої за цілями та формами організації системи науки, що спирається на наявний потенціал. Докладніше про освітній напрям МЦПД можна дізнатися на сторінці http://www.icps.com.ua/activity/education_policy.htm.

За додатковою інформацією звертайтеся до Володимира Нікітіна за телефоном 484-4400 чи електронною поштою vnikitin@icps.kiev.ua.

Новий законопроект про СЕЗ і ТПР обмежує, проте не усуває небажаних аспектів їх функціонування

Новий законопроект щодо СЕЗ і ТПР виправляє низку хиб попередніх режимів їх функціонування, вважає економіст МЦПД Ганна Чередниченко

По-перше, стимулювання економічної активності на спеціальних територіях не призводитиме до суттєвого викривлення конкурентного середовища в країні загалом. Так, СЕЗ зможуть функціонувати лише як митні зони: вони перебуватимуть поза митною територією України та підлягатимуть обов'язковому огороженню й облаштуванню за правилами митного контролю, а всі товари, вироблені в них, під час ввезення на митну територію України розглядатимуться як імпорт. Тож товари, вироблені за пільгових умов у СЕЗ, не витіснятимуть виробництво на митній території України.

Водночас для СЕЗ і ТПР не передбачено пільг на імпортовані сировину та матеріали, що унеможливіло поширену раніше практику пільгового імпорту товарів для їх подальшого перепродажу на внутрішньому ринку.

По-друге, для ТПР, де надання пільг покликано компенсувати інвесторам порівняно несприятливі економічні умови, встановлено чіткі кваліфікаційні критерії. Таким чином, виключено можливість необґрунтованого надання преференцій економічно розвиненим територіям.

По-третє, засоби стимулювання економічної діяльності в СЕЗ і ТПР кращі, ніж за того режиму, що існував до 2005 року. Пільги передбачено переважно за результатом діяльності (щодо оподаткування прибутку), тобто за фактом реального внесення інвестицій і виробництва продукції. Натомість можливостей отримати суттєві преференції без здійснення результативної виробничої діяльності практично немає,

зокрема завдяки тому, що не передбачено пільг на імпортовані сировину та матеріали.

По-четверте, запропоновані заходи зі сприяння розвитку економічно відсталих територій ефективніші за ті, що існували за попереднього режиму. Застосування преференцій у межах ТПР можливе лише в окремих населених пунктах, які визнано "неблагополучними" за конкретними критеріями. Це підвищує імовірність прискорення розвитку відсталих районів порівняно із ситуацією, за якої право використання пільг отримує велика нерівномірно розвинена територія, і найрозвиненіші її частини відволікають інвестиції. Що більше, законопроектом передбачено впровадити для ТПР механізм стимулювання розвитку інфраструктури (браку якої часто є основною причиною відставання в економічному розвитку): витрати на створення або поліпшення суспільних капітальних активів у межах інвестиційного проекту частково враховуватимуться для зменшення податкового зобов'язання за податку на прибуток.

Утім, на думку експерта МЦПД, законопроект має певні хиби. Найбільш принципова з них полягає у тому, що для стимулювання економічної діяльності в СЕЗ і ТПР заплановано вузький набір інструментів – це переважно податкові пільги, – а інших важливих заходів для поліпшення умов для бізнесу практично не передбачено. Так, за браком зниження регуляторних бар'єрів для провадження економічної, зокрема експортної, діяльності, СЕЗ і ТПР навряд чи зможуть

відчутно прискорити розвиток економіки країни.

У законопроекті також не до кінця врегульовано питання повернення пільг тим інвесторам, які зареєстрували свої інвестиційні проекти за попередніх режимів СЕЗ і ТПР. Проект надає право таким інвесторам працювати за правилами тих режимів СЕЗ і ТПР, що діяли на момент реєстрації. На думку економіста МЦПД, зважаючи на повне збереження попередніх наборів пільг (серед яких є і пільги на імпортування товарів), потрібно перетворити відповідні СЕЗ і ТПР на митні зони для запобігання повторному викривленню конкурентного середовища та великим втратам для бюджету. Хоча законопроект передбачає застосування звичайного імпортного режиму до ввезення товарів з таких зон на митну територію України, він не містить механізмів контролю за виконанням цієї норми (зокрема потреби облаштування кордонів відповідних ТПР за правилами митного контролю).

До того ж законопроект містить корупційні ризики, оскільки дозволяє винятки із загального режиму діяльності ТПР, не прописуючи об'єктивних критеріїв, що уможливлювали б такі винятки. Зокрема, згідно із законопроектом, "у разі особливого значення окремого інвестиційного проекту в пріоритетних видах економічної діяльності на ТПР" можливе ввезення імпортних устаткування, комплектуючих і програмного забезпечення без сплати ввізного мита і ПДВ. ■

За додатковою інформацією звертайтеся до Ганни Чередниченко за телефоном 484-4403 чи електронною поштою hcherednychenko@icps.kiev.ua.

Діяльність груп аналізу політики в уряді України буде поширено

Після успішної реалізації Міжнародним центром перспективних досліджень проекту "Діяльність груп аналізу політики в державних органах України" Кабінет Міністрів доручив Головному управлінню державної служби забезпечити 2007 року діяльність груп аналізу політики в Секретаріаті Кабміну, міністерствах і відомствах, їх методико-організаційне супроводження і фінансування за бюджетною програмою "Прикладні дослідження й розробки в сфері державної служби і її адаптації до стандартів Європейського Союзу". Передбачається, що на відміну від попереднього року, коли в урядових структурах працювали 10 груп, 2007 року працюватиме 14–15 груп.

Нагадаємо, що проект "Діяльність груп аналізу політики в державних органах України", який Міжнародний центр перспективних досліджень здійснював за кошти Державного бюджету України з грудня 2005 року до листопада 2006 року, виконувався на замовлення Центру сприяння інституційному розвитку державної служби при Головному управлінні державної служби України. Цей проект став послідовним продовженням ініціативи МЦПД, Міжнародного фонду "Відродження", Інституту відкритого суспільства, що здійснювалася у 2000–2001 роках у межах угоди про співпрацю з Кабінетом Міністрів. Докладніше про проект можна дізнатися на <http://www.icps.com.ua/project.html?pid=102>.

вісник центру є щотижневою публікацією Міжнародного центру перспективних досліджень, що розповсюджується електронною поштою. Якщо ви хочете бути внесеним до списку розсилання бюлетеня, надішліть інформацію про себе на адресу marketing@icps.kiev.ua, тел. (044) 484-4410, факс (044) 484-4402. Архів **вісника центру** зберігається за адресою <http://visnyk.icps.kiev.ua/> Редактор **вісника центру** Ольга Львова (olvova@icps.kiev.ua), тел. (044) 484-4400. Передрук матеріалів дозволено з відома Центру.